

تأثیر سیاست زدگی اطلاعات بر مأموریت جمع آوری وابستگان نظامی

مهدی اسمعیلی^۱

محسن نجفی^۲

عبدالله تیزپر^۳

چکیده

وابستگان نظامی به عنوان یکی از عناصر اجرایی دیپلماسی دفاعی نقش مهمی در تأمین نیازها و تحقق وظایف سامانه های دفاعی و نظامی شامل؛ توان افزایش سخت و نرم، جمع آوری اطلاعات دیپلماتیک و رسمی، نیازمندی های اطلاعاتی، مهندسی و مدیریت تحولات محیط راهبردی، مشارکت در کنترل بحران های منطقه ای، ایجاد مقبولیت نزد شرکا، ایجاد یا مشارکت در ائتلاف های بین المللی و رزمایش های نظامی، انتقال دانش های نوین فناوری در حوزه تسلیحات نظامی، توسعه و تبادل دانشجویان نظامی و ... را ایفا می نمایند. این عناصر علاوه بر نمایندگی نظامی کشور متبوع خود، موظف اند از طرق آشکار، پنهان، رسمی و دیپلماتیک، اطلاعات حوزه نظامی را با رعایت همه جوانب و الزامات حفاظتی، جمع آوری نماید. ماهیت دیپلماتیک مأموریت وابستگان نظامی، همواره آن ها را در معرض سیاست زدگی قرار می دهد. در این پژوهش با روش تحلیل محتوا و با رویکرد کیفی از طریق مصاحبه با تعداد ۱۶ نفر از وابستگان نظامی نقش سیاست زدگی بر مأموریت جمع آوری وابستگان نظامی مورد بررسی قرار گرفته است. یافته های پژوهش حاکی از آن است که سیاست زدگی اطلاعات با ایجاد سوگیری و عدم بی طرفی، فاصله گرفتن از واقعیت، تضعیف تصمیم گیری امنیتی، غافلگیری و شکست اطلاعاتی، تضعیف استقلال دفاتر وابستگی نظامی و فریب اطلاعاتی؛ بر مأموریت جمع آوری وابستگان نظامی آثار سوء دارد.

واژگان کلیدی: سیاست زدگی، سیاست زدگی اطلاعاتی، جمع آوری، وابستگان نظامی

۱. نویسنده مسئول، استادیار جغرافیای سیاسی دانشکده علوم و فنون فارابی smaeilim1358@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

۳. کارشناسی ارشد رشته علوم سیاسی گرایش امنیت ملی

جستارشناسی

سازمان‌های اطلاعاتی از طریق فراهم کردن اطلاعات منحصربه‌فرد و به‌موقع برای سیاست‌گذاران از طریق جمع‌آوری داده‌ها و اخبار از منابع پنهان و آشکار، در امر کشورداری و مدیریت آن مشارکت دارند. وجود اطلاعات برای تدوین خط‌مشی (سیاست) کارآمد یا راهبردی مناسب، ضروری است. سازمان‌های اطلاعاتی به علت انحصار در قدرت جمع‌آوری اخبار سری، مناسب‌ترین گزینه تأمین اطلاعات راهبردی و جامع برای سیاست‌گذاران هستند (سالارکیا و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۷۱). اوکانل^۱ معتقد است: «جامعه اطلاعاتی وجود خارجی نخواهد داشت اگر نیازمندی‌های سیاست‌گذاران اقتضا نمی‌کرد»؛ ازاین‌رو، اطلاعات اعم از محصول، نیرو و سازمان اطلاعاتی، ماهیتی سیاسی و گریزی از آن نیست؛ به عبارتی، اطلاعات اگرچه با سیاست تمایز دارد، اما هم‌جنس آن است. این به هم پیوستگی، به‌طور خودکار اثراتی از سیاسی‌شدن را برای اطلاعات به‌رغم نامطلوب بودن آن برای سازمان اطلاعاتی ایجاد و اعمال می‌کند (خلیلی، ۱۴۰۱: ۱۲۵). از دیدگاه شرمن کنت، افسران اطلاعاتی سه خواسته دارند: «همه‌چیز را بدانند، سخنشان شنیده شود و تأثیر خوبی بر سیاست‌گذاری، به‌گونه‌ای که می‌فهمند، داشته باشند. جامعه اطلاعاتی همچنین می‌خواهد واقع‌بینی خود را در مورد سیاست‌گذاری حفظ کند. مقامات اطلاعاتی نمی‌خواهند به‌گونه‌ای دیده شوند که وکیل مدافع سیاست‌ها باشند (نفوذ سیاست در اطلاعات)، مگر سیاست‌هایی که تأثیر مستقیم بر فعالیت‌های آن‌ها دارند. آن‌ها فقط با حفظ فاصله خود با سیاست می‌توانند امیدوار باشند که اطلاعاتی را تولید کنند که واقع‌گراست». در مقابل سیاست‌گذاران ممکن است به دنبال اطلاعاتی باشند که حامی اولویت‌های شناخته‌شده سیاسی باشد، ازاین‌رو، خطر سیاسی‌شدن اطلاعات پیش می‌آید. سیاسی‌شدن اطلاعات در جهات دیگری نیز ایجاد می‌شود. تمایل افسران اطلاعاتی به شنیده شدن، ممکن است به جمع‌آوری و تحلیلی منجر گردد که هدف آگاهانه یا ناآگاهانه آن، خوشحال کردن سیاست‌گذاران باشد. درهرحال تمایل به داشتن روابط خوب کاری، می‌تواند مستقیماً واقع‌بینی اطلاعاتی را متأثر کند (لوونتال، ۱۳۸۷: ۲۴۳). برای رهبران سیاسی؛ اطلاعات، اخبار بی‌طرفانه نیست، بلکه بخشی از استدلال

1. Oconnell

در رقابت سیاسی است (گرگوری، ۱۳۸۳: ۲۸۹). این تفاوت دیدگاه در بین سیاستمداران و جامعه اطلاعاتی منجر به ابهامات فراوانی در انتظارات طرفین از یکدیگر شده و به مرور زمینه تنش در روابط را فراهم می‌کند. عوامل متعددی همچون، فرهنگ‌های کاملاً متفاوت حرفه اطلاعات و سیاست، انتظارات سیاست‌گذاران از توانمندی‌های اطلاعات، میزان بینش تحلیل‌گران از فرایند سیاست‌گذاری، پذیرش دیدگاه‌های متفاوت از سوی هر دو طیف، عوامل ناملوموس شخصیتی و وجود افرادی که بر تمام آن‌چه در پشت پرده جریان‌ات سیاسی رقم می‌خورد، نفوذ و تأثیر دارند، بر روابط جامعه اطلاعاتی و نظام سیاسی اثرگذار هستند (McLaughlin, ۲۰۰۸). این عوامل در صورتی که به‌طور صحیح مدیریت نشوند، منجر به تشدید تنش میان اطلاعات و سیاست شده و در صورت نفوذ و سیطره سیاست بر اطلاعات، ضمن آن‌که استقلال حرفه‌ای سازمان‌های اطلاعاتی مخدوش می‌گردد، دیگر خروجی این سازمان‌ها نیز جایگاه خود را در نظام تصمیم‌گیری سیاسی از دست می‌دهد. وابستگان نظامی که عناصر اطلاعاتی هستند، علاوه بر مسئولیت‌های دیپلماتیک و نمایندگی دیپلماسی نظامی - دفاعی کشور، وظیفه جمع‌آوری اطلاعات و تأمین نیازمندی‌های اطلاعاتی را نیز بر عهده دارند. سوگیری و تأثیرپذیری از حوزه سیاسی می‌تواند مأموریت این مجموعه را با چالش مواجه کرده و از مسیر اصلی و واقعی منحرف نماید؛ از این رو دغدغه اصلی این پژوهش، شناسایی تأثیرات سیاست‌زدگی اطلاعات بر مأموریت جمع‌آوری وابستگان نظامی است.

پیشینه پژوهش

با عنوان نقش سیاست‌زدگی بر مأموریت جمع‌آوری وابستگان نظامی پژوهشی انجام نشده است، اما برخی از پیشینه‌ها که با اهداف این پژوهش هم‌پوشانی دارند؛ به شرح زیر هستند:

۱. سالارکیا و همکاران (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل پیش‌آیندهای وقوع سیاست‌زدگی اطلاعات»، عواملی مانند سوگیری‌های شناختی افسران اطلاعاتی، قرابت میان سیاست‌گذاران و افسران اطلاعاتی (به‌ویژه مدیران اطلاعاتی)، جایگاه سازمانی اطلاعات در ساختار نظام سیاسی، وابستگی اطلاعات از نظر بوروکراتیک به سیاست، ایدئولوژی حاکم سیاست، حجم نقش‌های اجرایی سازمان‌های اطلاعاتی،

ماهیت موضوع و محصول اطلاعاتی را از عوامل مؤثر بر سیاست‌زدگی اطلاعات بیان کرده است.

۲. خسروی (۱۳۹۰)، در پژوهش «سیاست‌زدگی اطلاعات؛ از بی‌هویتی سازمان اطلاعاتی تا ناکامی نظام سیاسی» با تمرکز بر پیامدهای سیاست‌زدگی برای سازمان‌های اطلاعاتی و نظام سیاسی، معتقد است؛ سیاست‌زدگی اطلاعات، پدیده‌ای مذموم است که پیامدهای خطرناکی را برای هر دو نظام اطلاعاتی و سیاسی به همراه می‌آورد. سیاست‌زدگی اطلاعات موجب ضعف، اخلاص و انحراف در روند و روش تحلیل و برآوردهای اطلاعاتی می‌شود؛ که از مهم‌ترین این انحرافات، ذهن‌گرایی مفرط و تفسیرگرایی است. این انحراف، از یک سو موجب شکست و ناکارآمدی نظام اطلاعاتی و در نتیجه بی‌هویتی آن در نزد مقامات و افکار عمومی می‌شود و از سوی دیگر با ایجاد آنتروپی مثبت در نظام سیاسی، موجب غافلگیری و شکست سیاست‌ها و اهداف کلان نظام و دولت می‌شود.

۳. صادقی جقه (۱۴۰۰)، در مقاله‌ای با عنوان «سیاست‌زدگی و حکمرانی امنیت ملی» به مطالعه روندها، الگوها و پیامدهای سیاست‌زدگی پرداخته و معتقد است؛ سیاست‌زدگی در همه حوزه‌های کشورداری از مهم‌ترین آسیب‌ها و عوامل ناکارآمدی به شمار می‌رود، اما در حوزه حکمرانی امنیت ملی، پیامدهای مخرب‌تری دارند. در چنین حالتی کارگزاران، کنشگران سیاسی و تحلیلگران راهبردی و اطلاعاتی ترجیحات سیاسی‌شان را در مراحل مختلف انتخاب موضوع، جمع‌آوری داده‌ها، پردازش و تحلیل اطلاعات و تولید گزارش‌ها دخالت داده و از عینیت‌گرایی به نفع مصالح سیاسی صرف‌نظر می‌کنند. سیاست‌زدگی در قالب‌هایی نظیر قطبی‌شدگی، نفوذ، موازی‌کاری، افشاگری و نشت اطلاعات، هزینه‌های سیاسی و امنیتی قابل توجهی در پی دارد.

۴. خلیلی (۱۴۰۱)، در مقاله‌ای با عنوان «اطلاعات سیاسی شده و سیاسی شدن اطلاعات؛ تفاوت‌ها و پیامدها»، با مرزبندی دو مفهوم اطلاعاتی سیاسی شده و سیاست‌زدگی اطلاعات، معتقد است؛ فرجام هر دو معضل، مشابه بوده و در واقع تأثیرپذیری نهایی

اطلاعات از سیاست، دوری سازمان اطلاعاتی از هویت و رفتار حرفه‌ای و ناکارآمدی نظام سیاسی را به دنبال دارد.

۵. سالارکيا (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان «سیاست‌زدگی و کارآمدی در نظام اجرایی»، به آسیب‌شناسی کارآمدی در نظام اجرایی پرداخته و نتیجه گرفته؛ انتصاب مدیران با ویژگی‌های هواداری سیاسی بر مدیریت سازمان‌های دولتی، مزایا و معایبی برای سیاست‌گذاران به همراه دارد. انتصاب مدیران اداری و اجرایی برای تضمین تعهد سیاسی به راهبردها برای افزایش کارآمدی نظام اجرایی از یک سو و بروز سیاست‌زدگی جهنده و در نتیجه کاهش کارآمدی نظام اجرایی از سوی دیگر تناقض‌های جدی را در اداره امور اجرایی به نمایش می‌گذارد.

مفاهیم و مبانی نظری

سیاست‌زدگی

سیاست‌زدگی در سه سطح، عام، مدیریت دولتی و سازمان‌های اطلاعاتی قابل تبیین است؛ سیاست‌زدگی به مفهوم عام عبارت است از: انتقال موضوعات به سمت زمینه‌های سیاسی؛ تغییر موضوعاتی که قبلاً سیاسی نبوده‌اند، به موضوعاتی سیاسی. در واقع در معنای کلی، سیاست‌زدگی فرایندی است که طی آن، سیاست‌گذاران و نمایندگان (منتخبین) مرتبط با آن‌ها به تفسیر حقایق و شرایط تحت فضای سیاسی مورد نظر خود می‌پردازند. از این رو در سطح عام «سیاست‌زدگی عبارت است از استفاده از سیاست (ناسالم) به شکل افراطی و سنجش تمام جنبه‌های زندگی شخصی و اجتماعی و هنری و ادبی بر اساس آن» (آقابخشی و افشاری‌راد، ۱۳۸۳: ۵۲۷)؛ به عبارت دیگر، اشخاص، گروه‌ها و سازمان‌های مبتلا به آفت سیاست‌زدگی، شناخت محیط و مسائل پیرامون و افق چشم‌انداز خود را محدود به نگاه از دریچه و روزنه‌ای با شیشه‌ای تک‌رنگ، یک‌بعدی و با صبغه و لعاب جناحی ساخته و تمایلات حزبی و سیاسی، دستگاه ادراک و استنباط آنان را در تشخیص و فهم صحیح پدیده‌ها با اعوجاج و اختلال جدی مواجه نموده است. در یک عبارت «سیاست‌زدگی» عبارت است از همه چیز را سیاسی دیدن و لاغیر.

در سطح مدیریت دولتی، سیاست‌زدگی دستگاه اداری، جایگزینی معیارهای سیاسی به جای معیارهای مبتنی بر شایستگی در گزینش، ابقا، ترفیع، پرداخت پاداش و

انتظام بخشی به کارمندان دستگاه اداری است. در این سطح، کلیفورد و رایت سیاست‌زدگی را به دو گونه تعریف می‌کنند: اول، افزایش فعالیت سیاسی کارمندان دستگاه اداری؛ دوم، وجود کنترل شدید دولت بر دیوان سالاران (ساسمن و لاک، ۱۳۸۴: ۱۸۲).

سیاست‌زدگی در سطح سازمان اطلاعاتی از دیدگاه رانسام این‌گونه بیان شده است: «هنگامی که اولویت‌های کاملاً سیاسی بر فرایند تصمیم‌سازی حاکم است، فشارهای واضح و دقیقی بر سازمان اطلاعاتی اعمال می‌شود که نتیجه آن ابلاغ اطلاعات خودسر یا اطلاعات دلبخواهی است که موجب تحریف واقعیت می‌شود» در بافت اطلاعات، مفهوم رایج معنای سیاست‌زدگی، فساد در بی‌طرفی نظام اطلاعاتی است؛ خواه از طریق دست‌کاری عمده روندهای اطلاعاتی توسط تصمیم‌گیرندگانی که می‌خواهند اطلاعات و تحلیل از گزینه سیاسی خاص آنان حمایت کند، خواه از طریق اقدامات تحلیل‌گران اطلاعاتی که برای تصمیم‌گیرندگان آن دسته از اطلاعاتی را که تمایل دارند، بشنوند ارائه می‌کنند (هندل، ۱۳۸۹: ۲۸۷).

سطوح سیاست‌زدگی

وابستگان نظامی

وابسته نظامی، مأمور دیپلماتیک اعزامی به نمایندگی خارجی یک کشور دیگر است که طبق قانون، معمولاً توسط کارکنان غیرنظامی اداره می‌شود. درواقع، وابستگان نظامی بسیاری از کشورها، تنها عضو نظامی نمایندگی‌های دیپلماتیک خود در سایر کشورها هستند. وابسته نظامی، نماینده دولت فرستنده بوده و اعمال او ممکن است به آن کشور

نسبت داده‌شده و در صورت نقض قوانین بین‌المللی، حتی مسئولیت بین‌المللی به دنبال داشته باشد (پیرزاده و کمالی، ۱۴۰۲: ۷۶). وابسته نظامی، یک کارشناس نظامی است که بخشی از یک مأموریت دیپلماتیک به شمار می‌آید. این پست معمولاً به یک افسر با درجه بالا اختصاص می‌یابد. وابسته نظامی، مأمور تنظیم امور نظامی بین دولت متبوع و دولت محل مأموریت است. ظاهراً سمت وابسته نظامی از زمانی باب شده که جاسوسی و کسب اطلاعات نظامی و راهبردی وظیفه اصلی سفارت تلقی گردیده است (احدی، ۱۳۹۵: ۷).

بسترهای سیاست‌گذاری اطلاعات

با توجه به جایگاه سازمان‌های اطلاعاتی در ساختار تولید شناخت و تصمیم‌سازی، بررسی بسترهای سیاست‌گذاری در این سازمان‌ها، از اهمیت بالایی برخوردار است (بتس، ۱۳۹۲: ۸۸). نظام‌های سیاسی مردم‌سالار به منظور حفظ و ارتقاء مشروعیت سیاسی خود تمایل بیشتری بر تأثیرگذاری بر اطلاعات دارند. مهم‌ترین بسترهای سیاست‌گذاری اطلاعات به شرح زیر قابل تبیین هستند:

۱. سوگیری‌های شخصی افسران اطلاعاتی

هنگامی که سوگیری‌های سیاسی افسران اطلاعاتی بر فرهنگ حرفه‌ای آن‌ها بیش از آنچه می‌بایست تأثیرگذارند، سیاست‌گذاری به وقوع پیوسته است. افسران اطلاعاتی را در هنگام مواجهه با سیاست به سه دسته تقسیم می‌کند. گروهی که تقریباً در کلیه شرایط در رقابت برای جلب توجه سیاست‌گذاران پیروز می‌شوند، گروه قصابان می‌خوانند که تکه‌های خام اطلاعات جاری را مطابق با سلیقه مصرف‌کننده بریده و آن را بدون هرگونه محاسبه‌ای منتقل می‌کنند. گروه دوم را گروه نانویان می‌خوانند که این گروه بسیار محتاط‌تر بوده و تحلیل‌گران فاقد تعصبات سیاسی هستند که اطلاعات را به همراه محاسبات پخته و خوراک تحلیلی لذیذی تولید می‌کنند. البته مصرف‌کنندگان چندان رضایتی از محصول نانویان ندارند. این محصول چنان مبهم و پراز احتمالات، شرط و شروط و تردیدهاست که غذایی هرچند مغذی و پرسود است، اما به مذاق سیاست‌گذاران، بی‌مزه و بی‌فایده می‌آید. در میان دو گروه قصابان و نانویان، گروه تولیدکنندگان اطلاعات جای می‌گیرند. این گروه تحلیل‌گر بازار و فروشنده واسطه و تولیدکننده همچون روانکاوان بین اطلاعات و سیاست در رفت‌وآمد است و می‌کوشد بر خلأ رو به گسترش موجود میان اطلاعات محض

و نیازهای جاری و روزمره سیاست‌گذاران پلی بزنند. به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل سیاست‌زدگی در نزد افسران اطلاعاتی می‌توان گفت که عدم شکل‌گیری هویت اطلاعاتی، مستعدترین شرایط را برای بازتولید سیاست‌زدگی در سازمان اطلاعاتی به وجود می‌آورد (سالارکيا و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۸۶).

۲. عضویت یا وابستگی به گروه‌ها و احزاب

عضویت و وابستگی سازمانی و تشکیلاتی به یک نهاد واقعی یا مجازی به عنوان یک کنش رفتاری از سوی افراد، یکی از بهترین شاخص‌های عینی جهت شناسایی سوگیری‌های فکری و اندیشه‌ای در کارگزاران است. کنش رفتاری افراد در عضویت و وابستگی به یک گروه یا حزب، بیانگر همسانی منافع مورد نظر فرد با منافع آن گروه و حزب است که به نوبه خود نشان‌دهنده تعلق خاطر فرد به هویتی است که عضویت در آن حزب برایش ایجاد می‌کند. از همین روست که استخدام افرادی که دارای سابقه عضویت مؤثر و عمیق در گروه‌ها و تشکیلات سیاسی و سوگیرانه را دارند، در سرویس‌های اطلاعاتی به مصلحت نیست. چراکه هویت مسلط بر چنین فردی، یک هویت غیراطلاعاتی است و این هویت منجر به کنش‌هایی غیرحرفه‌ای و سوگیرانه از وی می‌شود که با قواعد و هنجارهای تکوینی سرویس‌های اطلاعاتی تناقض دارد. همچنین، عضو شدن کارکنان (پس از استخدام در سرویس اطلاعاتی) در نهادها، گروه‌ها و تشکیلات سیاسی و سوگیرانه نیز به این دلیل ممنوع است که در طول زمان و در نتیجه تعامل این فرد با ساختار جدید، منجر به شکل‌گیری هویت جدیدی در افسر اطلاعاتی می‌شود که درواقع رقیب هویت حرفه‌ای اطلاعاتی اوست (بار و جوزف، ۱۳۹۴: ۴۶۸).

۳. تضاد میان منافع فردی با منافع سازمان در غیاب حرفه‌ای‌گرایی اطلاعاتی

در صورتی که سازمان قادر به تعریف منافع مستخدمین خود با توجه به هویت و قواعد سازمان نباشد، چشم‌انداز اداری و کاری آن مبهم و توأم با ناکامی خواهد بود. هویت مبنای منافع است و ریشه تضاد منافع را باید در تضاد یا اختلاف در هویت‌ها جستجو کرد. تضاد منافع فردی و سازمانی اگر عمیق و بنیادین باشد، ناشی از تناقض میان هویت فرد با هویت سازمان است؛ بنابراین به نظر می‌رسد که صحیح‌تر آن است که بگوییم، وجود تضاد میان منافع فردی کارکنان و منافع سازمان اطلاعاتی بیش از آن که علت

سیاست‌زدگی باشد، شاخصی است که نشان‌دهنده وجود تضاد هویتی در سازمان است که می‌تواند زمینه ابتلا به سیاست‌زدگی را نیز فراهم آورد (هندل، ۱۳۸۹: ۳۲۱).

۴. تأثیر سیاست‌گذاران بر افسران اطلاعاتی و رفتار غلط آنان با اطلاعات

اگر سیاست‌گذار درک درستی از توانایی‌ها و نقص‌ها و به‌طورکلی ویژگی‌های سازمان اطلاعاتی نداشته باشد، قادر به استفاده مناسب و کارآمد از آن نخواهد بود. وضعیت بدتر زمانی است که سیاست‌گذار هیچ شناختی از وجود چنین ابزاری در کشورداری ندارد و اساساً اطلاعات را ابزاری برای کشورداری بهتر نمی‌داند. در هر دو حالت، سیاست‌گذار همانند مهندس یا تکنسینی است که به علت ناآشنایی با ابزارهای موجود در جعبه‌ابزار خود، مهارت کافی برای استفاده از ابزارآلات را ندارد و یا آن‌که اساساً نسبت به ابزارهای موجود در جعبه‌ابزارش آگاهی ندارد. عدم شناخت درست و مناسب از اطلاعات و به‌ویژه چگونگی استفاده از آن در کشورداری، موجب سیاست‌زدگی و غیرحرفه‌ای شدن آن می‌شود و فقدان آگاهی از اطلاعات و نشناختن آن به عنوان یک ابزار کشورداری، منجر به کنار ماندن یک ابزار بسیار مفید در اداره بهتر امور می‌گردد (سالارکیا و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۹۲).

۵. سوگیری‌های شناختی افسران اطلاعاتی

منظور از تعصب‌های شناختی، خطاهای ذهنی مداوم و قابل پیش‌بینی در یک جهت معین است که منجر به قضاوت‌های آمیخته با اشتباه می‌گردد (هوور، ۱۳۸۱: ۴۷۴). درواقع افراد متعصب، دریند یافتن حقیقت نیستند؛ زیرا مطمئن‌اند که از قبل می‌دانند، حقیقت چیست (بتس، ۱۳۹۲: ۱۱۸). این تعصب‌های شناختی پایه و مایه اصلی بروز تنش در روابط میان بازیگران اصلی در عرصه اطلاعات و تصمیم؛ یعنی تحلیل‌گران، مصرف‌کنندگان و ناظران می‌شود و این هر سه به دلیل برخورداری از تعصب‌های شناختی، نمی‌توانند تعامل خوبی با یکدیگر برقرار کنند.

۶. قرابت میان سیاست‌گذاران و افسران اطلاعاتی (به‌ویژه مدیران اطلاعاتی)

شواهد نشان می‌دهد که احتمال وقوع سیاست‌زدگی زمانی افزایش می‌یابد که مقامات اطلاعاتی با سیاست‌گذاران تعامل نزدیک داشته باشند. هنگامی که مقامات اطلاعاتی فاصله مناسبی را با همتایان سیاسی خود حفظ می‌کنند، به احتمال کم‌تر

با نوعی فشار سیاسی مواجه می‌شوند که منجر به برآوردها و اقدامات جهت‌دار می‌گردد. برعکس وقتی که آن‌ها خیلی به هم نزدیک شوند، احتمال زیادی وجود دارد که سیاست‌گذاران، آن‌ها را متقاعد به تهیه اطلاعاتی کنند که رضایت آنان را فراهم کند. سیاست‌گذاران می‌توانند این کار را با بهره‌گیری از بلندپروازی و اشتیاق مقامات و کارشناسان اطلاعاتی برای حضور در فرایند سیاسی انجام دهند. واقعیت این است که بخش قابل توجهی از قدرت و پرستیژ در دستان سیاست‌گذاران است که آن را به نمایش می‌گذارند و از آن سود می‌جویند. اطلاعات حرفه‌ای است که نمایشی برای بیرون ندارد و حتی هویت کارکنان خود را در درازمدت به چالش می‌کشد، از این رو، بسیاری از افسران و مدیران اطلاعاتی بی‌ رغبت به جابجایی از اطلاعات به محافل سیاسی نیستند (سالارکيا و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۸۸).

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. تحلیل محتوا روشی است که می‌توان آن را درباره انواع گوناگون پیام‌های مندرج در آثار ادبی، مقاله‌ها، اسناد رسمی، خطابه‌ها، اعلامیه‌های سیاسی، گزارش‌های اجتماعات، برنامه‌های شنیداری و دیداری و گزارش مصاحبه‌های نیمه رهنمودی به کار بست. بر این اساس در این پژوهش، پس از مصاحبه با تعداد ۱۶ نفر از خبرگان و صاحب‌نظران و رسیدن به مرحله اشباع نظری، محتوای مصاحبه‌ها به شرح زیر تحلیل گردیده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

الف) کدگذاری باز مصاحبه‌های پژوهش

ردیف	واحد معنایی	کدگذاری باز
۱	سیاست‌زدگی اطلاعات باعث فاصله گرفتن از واقعیت‌ها و سوگیری شده و عمدتاً واقعیت‌هایی که در صحنه اتفاق می‌افتد و آنچه از این موضوع جمع‌آوری می‌گردد متفاوت خواهد بود و بعضاً کلیه اجزا و داده‌های جمع‌آوری شده می‌تواند محصول نامطلوب یا فریب باشد و یا کیفیت داده‌ها را در جمع‌آوری تقلیل دهد.	فاصله از واقعیت
		فریب اطلاعاتی
		کاهش کیفیت محصول اطلاعاتی
		ضعف در پیش‌بینی
		ضعف در اقدام اطلاعاتی
	چنانچه اطلاعات دچار سیاست‌زدگی شود، مستقیماً عملیات جمع‌آوری را به چالش خواهد کشید و جمع‌آوری امکان پیش‌بینی، تبادل به موقع برای تصمیم‌گیری و یا جلوگیری از اقدامات اطلاعاتی رقیب را از دست می‌دهد و عملاً عملیات جمع‌آوری منفعّل خواهد بود.	تضعیف تصمیم‌گیری

ردیف	واحد معنایی	کدگذاری باز
۲	سیاست‌زدگی اطلاعات سبب خواهد شد وابستگان نظامی به عنوان عناصر جمع‌آوری‌کننده بی‌طرف نباشند و ناخودآگاه اطلاعات به‌دست‌آمده را منحرف سازند و نمی‌توانند واقعیت‌های محیط پیرامونی را در هر دو سطح داخلی و خارجی مشاهده کنند. جایگزین شدن اهداف سیاسی و جناحی در امر جمع‌آوری به جای اهداف و مأموریت‌های حرفه‌ای، استفاده گزینشی از اطلاعات در امر جمع‌آوری، کاهش کیفیت محصولات و فعالیت‌های اطلاعاتی از تبعات آن است.	سوگیری و رعایت‌نشدن بی‌طرفی
		فاصله از واقعیت
		تضعیف حرفه‌ای‌گرایی اطلاعاتی
		کاهش کیفیت محصول اطلاعاتی
۳	اگر وابسته نظامی دارای گرایش سیاسی باشد، در جمع‌آوری اطلاعات به سمت اطلاعاتی می‌رود که با طرز فکر و ایده او در یک راستا باشد.	سوگیری و رعایت‌نشدن بی‌طرفی
		سوگیری‌های رعایت‌نشدن بی‌طرفی
۴	وابسته نظامی قبل از هر چیز یک دیپلمات است و باید اشرافیت کامل بر اسناد بالادستی کشور، سیاست‌های روز کشور در منطقه و جهان داشته باشد، به نوعی یک سیاستمدار خبره باشد. بسته به ماهیت کار، تجربیات و توانایی‌های یک وابسته نظامی، اهداف و انگیزه، سوگیری‌های اطلاعاتی می‌تواند دارای جنبه‌های مثبت و منفی بر مأموریت باشد. از این رو وابسته نظامی قوی و تأثیرگذار و نه تأثیرپذیر می‌تواند در امر عملیات جمع‌آوری بسیار اثرگذار و مفید باشد.	سوگیری‌های رعایت‌نشدن بی‌طرفی
		فاصله از واقعیت
		ضعف در پیش‌بینی
۵	با توجه به آن‌که وابسته حکم دیده‌بان نیروهای مسلح را در کشور محل مأموریت دارد، جمع‌آوری اطلاعات و پردازش و تحلیل آن می‌تواند باعث جهت‌گیری و موضع‌گیری توسط فرماندهان گردد. از سوی دیگر معماهای امنیتی عموماً دارای ساختاری پازلی هستند که همیشه تکه‌های این پازل تکمیل نمی‌گردد و در مراحل نهایی حدس‌ها و گمانه‌زنی‌ها این پازل را عموماً تکمیل می‌کند و یا پیش‌بینی روندهای حال. اگر در این میان وابسته نظامی دارای یک نوع سیاست‌زدگی یا جانب‌داری باشد، قادر به دیدن حقایق و انعکاس واقعیت‌ها نخواهد بود.	سوگیری و رعایت‌نشدن بی‌طرفی
		سوگیری و رعایت‌نشدن بی‌طرفی
۶	در صورت دچار شدن وابستگان نظامی به سیاست‌زدگی اطلاعاتی، وابستگان نظامی در سمت و سویی خاص حرکت و در اقدامات خود دچار افراط و تفریط خواهند شد و ممکن است در جمع‌آوری اخبار و اطلاعات، برخی از اخبار مهم را که با سوگیری آن‌ها در تضاد است، نادیده بگیرند و یا این‌که برخی اخبار و اطلاعات هم‌راستا با سوگیری‌های خود را با بزرگ‌نمایی غیرمنطقی به مرکز منعکس کنند که هر دو حالت باعث عدم شناخت دقیق از تهدیدات احتمالی و امکان ارائه تحلیل‌های غلط و در نهایت احتمال ایجاد غافلگیری در سیاست‌گذاری و تصمیمات سلسله‌مراتب و تهدیدات کشور می‌شود.	سوگیری و رعایت‌نشدن بی‌طرفی
		نادیده گرفتن اخبار مهم
		بزرگ‌نمایی اخبار بی‌اهمیت
		عدم شناخت تهدیدات
		غافلگیری در سیاست‌گذاری
		تضعیف تصمیم‌گیری

ردیف	واحد معنایی	کدگذاری باز
۷	در صورت دخالت دادن گرایش‌ها و تمایلات سیاسی در چرخه تولید اطلاعات بدون شک اطلاعات تولید شده، مخلوط با سوگیری خواهد بود. سیاست‌زدگی اطلاعات نه تنها ارزش اطلاعات را به عنوان یک دارایی کلیدی دچار اختلال خواهد نمود، بلکه باعث انحراف در تصمیم‌گیری شده و سازمان را از ریل‌گذاری صحیح و حرکت در مسیر درست منحرف خواهد کرد. در واقع مثل عنصری نفوذی عمل خواهد کرد که مدیریت کلان سازمان و نظام سیاسی را دچار تزلزل در تصمیم‌گیری و آسیب‌های عمده و گاهی غیرقابل جبرانی را به منافع خرد و کلان کشور وارد خواهد کرد.	سوگیری و رعایت نشدن بی‌طرفی
		کاهش ارزش اطلاعات
		تضعیف تصمیم‌گیری
۸	جرئت و جسارت و استقلال را از دفاتر وابستگی نظامی می‌گیرد. موجب انحراف از مأموریت اصلی می‌شود. دفاتر را در حوزه جمع‌آوری دچار انفعال و به سمت وسوی حفظ وضعیت موجود سوق می‌دهد. موجب می‌شود دفاتر در حوزه جمع‌آوری به سمت صرفاً خوشایندسازی تمرکز کنند. موجب اتلاف وقت، هزینه و امکانات دفتر وابستگی می‌شود. موجب می‌شود که در حوزه جمع‌آوری سمت‌وسوی تهدیدات به‌روشنی تشخیص داده نشود.	انحراف مأموریت
		انفعال در جمع‌آوری اطلاعات
		اتلاف زمان و منابع
		ضعف در شناخت تهدید
		تضعیف استقلال دفاتر وابستگی نظامی
۹	اصطلاحی در علوم سایبری وجود دارد که honeypots نام دارد و یک اقدام یا سازوکار امنیتی است که یک دام واقعی را برای هکرها پهن می‌کند. از این منظر می‌توان این ملاحظه را داشت که انتشار مطالبی متنوع و بعضاً نزدیک به حقیقت اهداف خود را در قالب اخبار آشکار به مخاطبین کشور هدف که وابسته نظامی هم می‌تواند یکی از این جامعه هدف باشد، القا کنند، قاعدتاً در صورتی که وابسته نظامی تحت تأثیر جریان سیاسی غیرهمسو با انقلاب و رهبری قرار گیرد، نمی‌تواند مأموریت خود را در برابر خواسته سازمان انجام دهد. این که وابسته نظامی اولویت را امنیت کشور و نظام بداند و نگرش سیاسی یک منبع سیاسی خاص و غیرهمسو در روند فعالیت جمع‌آوری مؤثر نباشد، به معنای اجرای صحیح مأموریت جمع‌آوری است و بالعکس. در این راستا قاعدتاً در صورتی که وابسته نظامی تحت تأثیر جریان سیاسی غیرهمسو با انقلاب و رهبری باشد نه تنها در جمع‌آوری اخبار اولویت‌ها را تغییر می‌دهد، بلکه در تحلیل‌های سیاسی و امنیتی نیز نمی‌تواند جهت‌گیری‌های صحیح را به مرکز منعکس نماید که این امر به معنای زیان وارد آمدن به سامانه اطلاعاتی خواهد بود.	فریب اطلاعاتی
		انحراف مأموریت
		فاصله از واقعیت
		سوگیری و رعایت نشدن بی‌طرفی
۱۰	یکی از مخرب‌ترین عوامل در جمع‌آوری و در نتیجه تحلیل اطلاعات، سیاست‌زدگی و سوگیری‌های بدون دانش است که می‌تواند تأثیرات نامطلوبی به همراه داشته باشد.	سوگیری و رعایت نشدن بی‌طرفی

ردیف	واحد معنایی	کدگذاری باز
۱۱	ایجاد انحراف در مسیر فعالیت جمع‌آوری رسمی آشکار و پنهان دفاتر وابستگی خارج شدن قطار تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری از مسیر منطقی و درست خود تسری رویکردها و جهت‌گیری‌های سیاسی، کارشناسی و حتی مدیریتی سامانه اطلاعاتی	انحراف مأموریت
		تضعیف تصمیم‌گیری
		تضعیف تصمیم‌سازی
		سوگیری و رعایت بی‌طرفی
۱۲	ازجمله تأثیرات سیاست‌زدگی دفاتر وابستگی را می‌توان به مواردی همچون ایجاد انحراف تصاعدی در عملیات‌های اطلاعاتی، بسترسازی جهت غافلگیری و شکست اطلاعاتی، تضعیف جایگاه سازمانی وابستگان نظامی، افزایش آسیب‌پذیری‌های اطلاعاتی برشمرد.	انحراف در عملیات اطلاعاتی (مأموریت)
		غافلگیری و شکست اطلاعاتی
		افزایش آسیب‌پذیری‌های اطلاعاتی
		تضعیف جایگاه وابستگان نظامی
۱۳	تغییر سمت و سوی جمع‌آوری بر اساس ذهنیت‌ها و پشتیبانی‌های فکری دور شدن فعالیت جمع‌آوری از واقعیت‌ها و نزدیک شدن آن به سیاست‌های حاکم که گاهی در تناقض با واقعیت‌ها است.	فاصله از واقعیت و صحنه عملیات
		سوگیری و رعایت نشدن بی‌طرفی
۱۴	بدون شک هرگونه شکست در مأموریت‌های اطلاعاتی باعث انتقاد شدید و یا حتی برخورد می‌شود؛ بنابراین وابستگان نظامی صرفاً بایستی به مأموریت و آگاهی عمل نموده و در هر شرایطی چه تعمدی و چه سهوی نبایستی از مسیر منحرف شود؛ بنابراین باید تنها حقایق را در اختیار کاربران قرار دهند. مهم‌ترین ویژگی برای تحقق این هدف فاصله گرفتن وابستگان نظامی از سیاست‌زدگی اطلاعات است. اگر وابستگان نظامی در انجام مأموریت اطلاعاتی دچار سیاست‌زدگی شوند، از انعکاس واقعیت و عینیت‌گرایی فاصله خواهند گرفت. تحت این شرایط محصولات اطلاعاتی ارائه شده توسط وابستگان نظامی مفید واقع نخواهد شد.	شکست اطلاعاتی
		فاصله از واقعیت
		کاهش کیفیت محصول اطلاعاتی
		انحراف از مأموریت

ردیف	واحد معنایی	کدگذاری باز
۱۵	سیاست زدگی می تواند منجر به بی اعتمادی و اختلال در همکاری های نظامی بین کشورها شود. سیاست زدگی اطلاعات می تواند به افزایش تنش ها و سوء تفاهم ها بین کشورها منجر شود. اگر وابستگان نظامی به دلیل سیاست زدگی به عنوان منابع غیر قابل اعتماد شناخته شوند، اعتبار و تأثیرگذاری آن ها تضعیف می شود. این امر می تواند به کاهش توانایی آن ها در جمع آوری اطلاعات مؤثر منجر شود. وقتی اطلاعات نظامی به صورت سیاست زده جمع آوری و گزارش می شوند، ممکن است خطرات امنیتی برای کشور مبدأ افزایش یابد. این خطرات می توانند شامل کم ارزش گذاری تهدیدات واقعی یا غافلگیری های نظامی باشند.	کاهش دقت و صحت جمع آوری
		تحریف اطلاعات
		اخلال در روابط سیاسی
		ایجاد تنش در روابط سیاسی
		تضعیف جایگاه وابستگان نظامی
		ضعف در شناخت تهدیدات
		غافلگیری نظامی
		تضعیف تصمیم گیری
۱۶	جمع آوری شتاب زده اخبار و اطلاعات احتمال تحریف اطلاعات را افزایش می دهد.، دسترسی و استفاده از اخبار و اطلاعات مغایر با عقاید و اهداف سازمانی منجر به تضعیف تصمیم گیری و تصمیم سازی اطلاعاتی می شود، تأثیرپذیری مستقیم از فرهنگ کشور مقیم، وابستگی و بهره گیری از سوگیری پیشینی، عدم رعایت استقلال و تمامیت فکری در مرحله رصد و جمع آوری، استفاده از سیاست باز و افزایش تنش بین نظام سیاسی و اطلاعاتی، عدم رعایت خط مشی های ابلاغی سیاست گذاران اطلاعاتی، ایجاد انحراف در چرخه جمع آوری اطلاعات، عدم انطباق داده های اولیه با واقعیات میدانی و اشتباه در پیش بینی تهدیدات، انجام رفتارهای غیرمعمول و غیرعادی، ورود به حوزه ها و بخش های آسیب پذیر امنیتی، احتمال تأثیرپذیری از جناح های سیاسی و دور شدن از ابعاد تخصصی و حرفه ای اطلاعات، اولویت بندی نمودن موضوعات بر اساس عقاید و تفکرات و نیاز سازمانی (طرفداری از تفکری خاص)، احتمال استفاده و ارسال اخبار و گزارش های زرد و غیرواقع، عدم استقلال شخصیتی در ملاقات ها، تزلزل جایگاه وابستگان، احتمال افشای هویت سازمانی و نیازمندی سازمانی در مراحل اولیه، احتمال عضویت یا وابستگی غیرمستقیم به گروه ها و احزاب جهت دریافت اخبار و اطلاعات از جمله پیامدها هستند.	فاصله از واقعیات
		تأثیر بر استقلال دفاتر وابستگی
		انحراف در چرخه اطلاعات
		بروز آسیب پذیری امنیتی
		انحراف در چرخه اطلاعات
		تضعیف تصمیم گیری
		تضعیف تصمیم سازی
		تحریف اطلاعات
		تضعیف پیش بینی اطلاعاتی
		تضعیف جایگاه وابستگان نظامی

ب- مقوله‌بندی کدهای باز مصاحبه‌ها

مقوله محوری	زیرمقوله	شماره کدها	فراوانی
تأثیر سیاست‌زدگی بر مأموریت جمع‌آوری وابستگان نظامی	فاصله گرفتن از واقعیت	۱۰۲-۱۰۹-۱۱۵-۱۳۴-۱۴۵-۱۵۹-۱۶۰	۷
	فریب اطلاعاتی	۱۰۳-۱۳۲	۲
	کاهش کیفیت محصول اطلاعاتی	۱۰۴-۱۱۱-۱۲۵-۱۴۹	۴
	ضعف در پیش‌بینی اطلاعاتی	۱۰۵-۱۱۶-۱۶۸	۳
	ضعف در اقدام اطلاعاتی	۱۰۶	۱
	تضعیف در تصمیم‌گیری	۱۰۷-۱۲۳-۱۲۶-۱۳۸-۱۵۸-۱۶۵	۶
	سوگیری و رعایت نشدن بی‌طرفی	۱۰۸-۱۱۳-۱۱۴-۱۱۷-۱۱۸-۱۲۴-۱۳۵-۱۴۶-۱۴۰-۱۴۶	۱۰
	تضعیف حرفه‌ای‌گرایی اطلاعاتی	۱۱۰	۱
	گزینش اخبار و اطلاعات	۱۱۲	۱
	نادیده گرفتن اخبار مهم	۱۱۹	۱
	بزرگنمایی اخبار بی‌اهمیت	۱۲۰	۱
	عدم شناخت تهدیدات	۱۲۱-۱۳۰-۱۵۶	۳
	غافلگیری و شکست اطلاعاتی	۱۲۲-۱۴۲-۱۴۷-۱۵۷	۴
	انحراف از مأموریت	۱۲۷-۱۳۳-۱۳۷-۱۴۱-۱۵۰	۵
	انفعال جمع‌آوری اطلاعات	۱۲۸	۱
	اتلاف زمان و منابع سازمانی	۱۲۹	۱
	تضعیف استقلال دفاتر وابستگی	۱۳۱-۱۴۴-۱۵۵-۱۶۱	۴
	تضعیف تصمیم‌سازی	۱۳۹-۱۶۶	۲
	افزایش آسیب‌پذیری اطلاعاتی	۱۴۳-۱۶۳	۲
	تحریف اطلاعات	۱۵۲-۱۶۷	۲
	کاهش دقت و صحت جمع‌آوری	۱۵۱	۱
	اخلال در روابط سیاسی	۱۵۳-۱۵۴	۲
	انحراف در چرخه اطلاعات	۱۶۲	۱

نتیجه‌گیری

وابستگان نظامی به عنوان یکی از عناصر اجرایی دیپلماسی دفاعی نقشی مهم در تأمین نیازها و تحقق وظایف سامانه‌های دفاعی و نظامی شامل؛ توان‌افزایی سخت و نرم، جمع‌آوری اطلاعات دیپلماتیک و رسمی، نیازمندی‌های اطلاعاتی، مهندسی و مدیریت تحولات محیط راهبردی، مشارکت در کنترل بحران‌های منطقه‌ای، ایجاد مقبولیت برای سامانه‌های خودی نزد شرکا، ایجاد یا مشارکت در ائتلاف‌های بین‌المللی و رزمایش‌های نظامی، انتقال دانش و فناوری‌های نوین در حوزه تسلیحات نظامی، توسعه و تبادل دانشجویان نظامی و ... را ایفا می‌نمایند. وابسته نظامی، افسری است که علاوه بر نمایندگی نظامی کشور متبوع خود، موظف است از طرق آشکار، پنهان و رسمی و دیپلماتیک اطلاعات حوزه نظامی را با رعایت همه جوانب و الزامات حفاظتی، جمع‌آوری نماید. کارویژه اصلی کارکنان دفاتر وابستگی نظامی بر مبنای کنوانسیون وین دیپلماسی است و به توسعه روابط و همکاری‌های نظامی دوجانبه اختصاص دارد و سایر فعالیت‌ها از جمله فعالیت‌های اطلاعاتی در بستر فعالیت‌های دیپلماتیک صورت می‌پذیرد. با توجه به این‌که وظایف اطلاعاتی دفاتر وابستگی نظامی در پوشش دیپلماتیک، انجام می‌پذیرد، این دفاتر همواره در معرض سیاست‌زدگی اطلاعات هستند. جمع‌آوری اخبار و اطلاعات دقیق، صحیح و به موقع و به‌دوراز هرگونه ناخالصی و تأثیرپذیری از عناصر سیاسی، رکن اصلی انجام وظایف دفاتر وابستگی نظامی است، چراکه گزارش‌های خبری وابستگان نظامی به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در فرایند تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری امنیتی نقش‌آفرین هستند و هرگونه انحراف از واقعیت، ضمن تضعیف استقلال حرفه‌ای این دفاتر به عنوان عناصر اطلاعاتی و دیپلماتیک، آثار و پیامدهای زیان‌باری بر سامانه‌های اطلاعاتی و امنیتی بر جای خواهد گذاشت. دستگاه اطلاعاتی به علت رویکرد مأموریتی خود که همان حفاظت از نظام سیاسی در دیدگاه کلی است، ماهیتی سیاسی دارد و به عنوان ابزاری در دست نظام سیاسی برای تحقق اهداف اطلاعاتی و امنیتی بسیج می‌گردد، این مهم به صورت ناخواسته، اثراتی از سیاست‌زدگی در اطلاعات را پدید می‌آورد، اما وظیفه حرفه‌ای کارکنان اطلاعاتی، بررسی و تبیین موضوعات امنیت ملی، بدون هیچ‌گونه جهت‌گیری له یا علیه نتایج مورد انتظار

مسئولین سیاسی است. با توجه به نتایج تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش، به ترتیب اولویت مهم‌ترین آثار سیاست‌زدگی اطلاعات بر مأموریت جمع‌آوری دفاتر وابستگی نظامی به شرح زیر قابل تبیین هستند:

۱. سوگیری و عدم بی‌طرفی
۲. فاصله‌گرفتن از واقعیت
۳. تضعیف تصمیم‌گیری امنیتی
۴. انحراف از مأموریت
۵. غافلگیری و شکست اطلاعاتی
۶. کاهش کیفیت محصول اطلاعاتی
۷. تضعیف استقلال دفاتر وابستگی نظامی
۸. ضعف پیش‌بینی اطلاعاتی
۹. عدم شناخت تهدیدات
۱۰. فریب اطلاعاتی
۱۱. تضعیف تصمیم‌سازی
۱۲. افزایش آسیب‌پذیری اطلاعاتی
۱۳. تحریف اطلاعات
۱۴. اخلاص در روابط سیاسی
۱۵. ضعف در اقدام اطلاعاتی
۱۶. تضعیف حرفه‌ای‌گرایی اطلاعاتی
۱۷. گزینش اخبار و اطلاعات
۱۸. نادیده‌گرفتن اخبار مهم
۱۹. بزرگنمایی اخبار بی‌اهمیت
۲۰. انفعال جمع‌آوری اطلاعات
۲۱. ائتلاف زمان و منابع سازمانی
۲۲. کاهش دقت و صحت جمع‌آوری
۲۳. انحراف در چرخه اطلاعات

- راهکارهای پیشگیری و رفع سیاست‌زدگی در دفاتر وابستگی نظامی از دیدگاه خبرگان پژوهش به ترتیب زیر قابل اولویت‌بندی هستند:
۱. آموزش وابستگان نظامی در ابعاد مختلف سیاسی و امنیتی
 ۲. نظارت و کنترل حفاظتی - امنیتی در قالب ارائه هدایت‌های تخصصی و ارزیابی دفاتر
 ۳. ارزیابی نگرش سیاسی وابستگان نظامی در جلسات اختبار و در حین آمادگی برای اعزام به مأموریت وابستگی نظامی
 ۴. انتقال تجربه وابستگان نظامی که می‌تواند در قالب تدوین کتب آموزشی به صورت ادواری و با جمع‌بندی کلیه تجربیات وابستگان نظامی با تمرکز بر آثار و پیامدهای سیاست‌زدگی صورت پذیرد.
 ۵. هشداردهی به دفاتر وابستگی در باب سیاست‌زدگی و آثار و پیامدهای سوء آن در جریان سفر به کشور برای مأموریت و مرخصی
 ۶. تدوین دستورالعمل‌های دقیق با هدف حفظ استقلال مأموریتی دفاتر وابستگی از مأموریت سفرای وزارت امور خارجه
 ۷. استفاده از فناوری‌های نوین در اعتبارسنجی محصولات دفاتر وابستگی

منابع

- احدی، محمد. (۱۳۹۵). وابستگی نظامی، تهران: پژوهشکده مطالعات کاربردی قلم.
- آقابخشی، علی و افشاری راد، مینو. (۱۳۸۳). فرهنگ علوم سیاسی، تهران: نشر چاپار.
- بار. جوزف، یوری. (۱۳۹۴). مداخله اطلاعات در سیاست کشورهای دموکراتیک، ترجمه: معاونت پژوهش و تولید علم، تهران: دانشکده اطلاعات، چاپ سوم (چاپ اول).
- بتس، ریچارد ک. (۱۳۹۲). دشمنان سرویس اطلاعاتی، ترجمه: دکتر رضا مراد صحرایی، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- پیرزاده، اشکان و کمالی، نوید. (۱۴۰۲). دیپلماسی دفاعی، نگاهی به وظایف یک وابسته نظامی (مطالعه موردی آمریکا)، تهران: مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی.
- خسروی، علیرضا. (۱۳۹۰). سیاست‌زدگی اطلاعات: از بی‌هویتی سازمان اطلاعاتی تا ناکامی نظام سیاسی، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال چهاردهم، شماره سوم.
- خلیلی، ابراهیم. (۱۴۰۱). اطلاعات سیاسی شده و سیاسی شدن اطلاعات؛ تفاوت‌ها و پیامدها، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۹۶.
- ساسمن، شارلوت و لاک، ریچل. (۱۳۸۴). دستگاه اداری انگلیس: بررسی مسئله سیاست‌زدگی، در بی. گی پیتروز و جان پیپر (ویراستاران)، رویکردی تطبیقی به سیاست‌زدگی دستگاه اداری تلاش برای کنترل، ترجمه: محمد صفار، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
- سالارکيا، غلامرضا. (۱۳۹۷). سیاست‌زدگی و کارآمدی در نظام اجرایی، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال بیست و یکم، شماره چهارم.
- سالارکيا، غلامرضا؛ سرلک، محمدعلی؛ حضوری، محمدجواد و دانایی فرد، حسن. (۱۳۹۶). تحلیل پیش‌آیندهای وقوع سیاست‌زدگی اطلاعات، مطالعات قدرت نرم، سال هفتم - شماره ۱۶.
- صادقی جقه، سعید. (۱۴۰۰). سیاست‌زدگی و حکمرانی امنیت ملی؛ روندها، الگوها و پیامدها، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال بیست و چهارم، شماره اول.
- گرگوری، اف. ترورتون. (۱۳۸۳). تجدید ساختار اطلاعات در عصر اطلاع‌رسانی، ترجمه معاونت پژوهشی دانشکده امام باقر (ع)، تهران: دانشکده امام باقر (ع).
- لوونتال، مارک. (۱۳۸۷). فرایند اطلاعات «از اسرار تا سیاست»، ترجمه علیرضا غفاری، تهران: معاونت پژوهشی دانشکده امام باقر (ع).
- هندل، مایکل. (۱۳۸۹). جنگ، راهبرد و اطلاعات، ترجمه: علیرضا فرشچی و احمد رضا ارتقاء، مرکز مطالعات دفاعی و امنیت ملی.
- هوور، ریچارد جی. (۱۳۸۱). در: وسترفیلد، برادفورد، پشت درهای سیا، ترجمه و انتشار: معاونت پژوهشی دانشکده اطلاعات.
- McLaughlin, John (2008), Serving the National Policymaker, in: Roger Z. George and James B. Bruce (Editors), Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations, Georgetown University Press.